

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166380>

Валерія ПАВЛОВА,
 orcid.org/0000-0001-6534-2050
 кандидат педагогічних наук,
 доцент кафедри педагогіки
 Одеського національного університету
 (Одеса, Україна) pavlovavalery@rambler.ru

ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ОСВІТИ

У статті розглянуто особливості організації та узагальнення досвіду використання проектної технології у процесі професійної підготовки викладача вищої школи в умовах магістратури. Визначено роль проектної технології під час підготовки педагогічних кадрів. Висвітлюється досвід використання проектної технології навчання в підготовці магістрів освіти. За допомогою проектної технології магістранти набувають знань і умінь зі спеціальності, підвищують рівень освіченості, ерудиції, вдосконалюють педагогічну майстерність, поповнюють професійні знання, розширюють професійний кругозір. Застосування проектної технології в підготовці магістрів освіти сприяє створенню умов для глибокого й повного засвоєння навчального матеріалу курсу, виробленню вмінь і навичок проектування майбутньої педагогічної діяльності, розвитку гнучкості та критичності мислення, творчих і дослідницьких здібностей, підвищенню комунікативної активності, формуванню здатності до інноваційної діяльності.

Ключові слова: проект, проектні технології навчання, інноваційні педагогічні технології.

Valeriia PAVLOVA,
 orcid.org/0000-0001-6534-2050
 Candidate of Pedagogical Sciences
 Associate Professor at the Department of Pedagogy
 of Odessa I. I. Mechnikov National University
 (Odessa, Ukraine) pavlovavalery@rambler.ru

DIDACTIC ASPECTS OF THE APPLICATION OF PROJECT TECHNOLOGY OF TRAINING IN PREPARATION OF MASTERS OF EDUCATION

The article describes the features of the organization and generalization of the experience of using project technology in the process of professional training of a higher school teacher in the conditions of magistracy. It defines the role of project technology in the training of teaching staff and solves the problem of updating the educational process in higher education. The given article also highlights the experience of using the project technology of training in the preparation of masters of education. Due to the help of project technology, undergraduates acquire knowledge and specialty skills, increase the level of education, erudition, improve pedagogical skills, replenish professional knowledge, expand professional horizons.

The project learning technology is implemented in practice of work of higher school due to preparation of future teachers to use project learning technology, defining the purpose and objectives of the technology, using different types of projects, observing algorithm of actions of teacher and students in project learning technologies, providing timely assistance to students during project work, defining criteria for evaluation of the results. The article considers the issue of acquiring independence, initiative, creative abilities, activation of productive methods of training.

It is argued that the introduction of project-based learning technology in the educational process of higher education institutions requires undergraduates to apply new knowledge, based on previously acquired knowledge, develops the ability to act and make decisions on their own or as a part of a team and solve professional problems, seek, assemble and apply new information from a variety of sources, using modern technology to perform specific tasks, develops critical thinking and the desire for creativity and self-development, forms the desire and ability to learn independently.

It is noted that future specialists have the opportunity to acquire knowledge, skills, life experience, which are transformed into competencies that contribute to the expansion of the limits of creative, research activities of future teachers, awareness of the possibility of effective application of project technology in higher education.

Key words: project, project technologies of training, innovative pedagogical technologies.

Постановка проблеми. У сучасних умовах основним завданням вищої освіти є підготовка конкурентоспроможного, мобільного, здатного до навчання протягом життя. Водночас зростають вимоги до молодого фахівця. Задля забезпечення формування професійної компе-

тентності та потреби в постійному самовдосконаленні під час підготовки фахівця необхідно сформулювати у нього такі знання, вміння і навички, які дадуть змогу вирішувати нестандартні виробничі завдання, використовувати сучасні технології, самостійно аналізувати результати своєї діяльності, робити висновки.

Професійна компетентність магістрів освіти базується на сукупності компетенцій, що забезпечують вміння спостерігати, аналізувати, узагальнювати, робити висновки та ефективно використовувати наукову інформацію в професійній діяльності. Уміння моделювати навчальні заняття, організовувати самостійну, індивідуальну, науково-дослідну, виховну роботу серед студентів і учнів з урахуванням різних видів наочності та комп'ютерних продуктів також є частиною компетентності магістрантів. Це може бути реалізовано завдяки зміні акцентів на процес досягнення результатів діяльності над самим результатом діяльності. Вирішення цієї проблеми зумовило необхідність визначення особливостей впровадження в навчальний процес магістратури проектної технології.

Серед технологій, які забезпечують активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, можна виділити проектну технологію. На перший план виступає проблема застосування проектної технології навчання, що є одним із засобів досягнення дидактичної мети через детальний аналіз і розроблення проблеми, що має завершення в конкретному, практичному результаті.

Аналіз досліджень. Проектна технологія навчання студентів є предметом дослідження багатьох науковців, публікації яких розкривають її зміст і значення в навчальному процесі, підходи до класифікації, питання реалізації. Своє відображення дослідження знайшли в роботах таких учених, як І. Дичківська, І. Єрмаков, І. Зимна, Г. Ісаєва, О. Любарська, О. Нісімчук, О. Падалка, Н. Пахомова, Є. Полат, О. Пометун, О. Пехота, Г. П'ятаков, Г. Селевко, С. Шевцова та інші.

Отже, аналіз наукових джерел доводить, що проблемі застосування проектної технології навчання в закладах вищої освіти приділено достатньо уваги в наукових працях. Однак потребують уточнення окремі аспекти підготовки майбутніх викладачів через використання проектної технології, яка виступає як нетрадиційний спосіб організації освітнього простору через активні способи дій, сприяє формуванню умінь адаптуватися до життя людини в постіндустріальному суспільстві.

Мета статті – дослідити особливості організації та узагальнення досвіду використання проек-

тної технології у процесі професійної підготовки викладача вищої школи в умовах магістратури.

Виклад основного матеріалу. В умовах закладу вищої освіти проектна технологія навчання є однією з найбільш перспективних технологій, що набуває поширення та виступає як спосіб організації навчальної діяльності через планування, прогнозування, аналіз, синтез, узагальнення, моделювання дій студентів, в яких реалізується інтерактивна взаємодія, створюються умови для творчої самореалізації студентів, підвищується їхня мотивація до навчання, розвиваються інтелектуальні здібності.

Проектні технології мають походження від «методу проектів», який виник у 20-ті роки ХХ століття у США. Характерним для проектної технології навчання є те, що завдяки реалізації цієї технології розширюються можливості опрацювання магістрантами певної теми, бо робота над проектом спрямована на створення певного матеріального або інтелектуального продукту, що безпосередньо стосується теми, яка вивчається. Для засвоєння знань і набуття нових, що необхідні для виконання навчального проекту, магістранти групою або індивідуально здійснюють різноманітні види діяльності, при цьому вони спілкуються між собою та консультуються з викладачами та фахівцями різних галузей виробництва, а також враховується особистий досвід студентів, відповідність змісту виховання їхнім інтересам і потребам.

Проектна технологія, з одного боку, дає змогу поєднувати традиційні, активні та інтерактивні методи навчання, а з іншого – інтегрувати, актуалізувати відпрацювати отримані знання, уміння і навички студентів. Тобто проектна технологія передбачає використання викладачем сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

Отже, перевагою проектної технології є стимулювання інтересу студентів до певних проблем через проектну діяльність, показ практичного застосування надбаних знань від теорії до практики, гармонійна інтеграція академічних знань із прагматичними, дотримання відповідного їхнього балансу на кожному етапі навчання. Крім того, механізм реалізації проектної технології завжди орієнтований на самостійну індивідуальну, парну або групову діяльність студентів.

Н.С. Мойсеюк вказує на те, що проектна технологія розробляється під конкретний педагогічний задум і має чітко окреслений результат, здійснення процесу навчання на основі її реалізації можна розглядати як фактор впливу на формування «знаннєвої» сфери свідомості студентів, оскільки

«оброблена» навчально-пізнавальна інформація набуває форми конкретного об'єкта, що за своєю сутністю характеризується як інтелектуальний чи матеріальний продукт, створений самими студентами (Мойсеюк, 2009: 293–295).

Визначаючи мету і завдання проектної технології, дослідники вказують на необхідність навчити студентів здобувати знання самостійно, застосовуючи їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань, сприяння розвитку комунікативних здібностей та формування в студентів комунікативних навичок, прищеплення студентам уміння користуватися дослідницькими прийомами: збирання інформації, аналізу з різних точок зору, висунення гіпотез, вміння робити висновки. Також А.В. Винецька виділяє поглиблення та посилення міжпредметних зв'язків, розвиток різних типів мислення, формування вмінь приймати оптимальне рішення або пропонувати варіанти вирішення завдання в складній ситуації та формування вмінь здійснювати експериментально-дослідницьку діяльність (Винецька, 2014: 167–168).

Основні завдання підготовки магістрів освіти, які полягають у тому, щоб навчити майбутнього викладача самостійно здобувати знання та застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань, сприяти розвитку комунікативних здібностей, розширити коло спілкування, прищепити вміння користуватися дослідницькими прийомами, реалізуються за умови дотримання таких педагогічних умов:

- значення проблем, що розв'язуються, мають бути осмислені магістрантами та усвідомлена їхня роль в професійному зростанні;
- тісний зв'язок проектів із майбутньою професійною діяльністю та їхня практична цінність;
- чітке визначення обсягу і змісту самостійної роботи магістрантів, що працюють над проектом;
- розуміння і чітке планування етапів виконання проекту;
- застосування прийомів і методів наукового дослідження;
- врахування індивідуального досвіду магістрантів, їхнього рівня підготовки;
- організація контролю та оцінювання досягнень навчально-пізнавальної діяльності студентів (Кравченко, 2012: 13–16).

Отже, можна стверджувати, що проектна технологія сьогодні – один із найбільш поширених видів дослідницької роботи студентів, передусім, у процесі виконання дипломного або магістерського проектування. Крім того, проектна техно-

логія відіграє значну роль у вирішенні проблеми оновлення навчально-пізнавального процесу у вищій школі. Це, передусім, стосується виховання у магістрантів самостійності, ініціативи, творчих здібностей, активізації продуктивних методів навчання.

У професійній підготовці магістрів освіти важливе місце посідає курс «Сучасні освітні технології». Метою цього курсу є ознайомлення із сучасними освітніми технологіями, які необхідні майбутньому фахівцю для творчого планування навчального процесу, допомога майбутнім викладачам зорієнтуватися в концептуальних і теоретичних положеннях інноваційних педагогічних технологій, сформувати готовність до впровадження сучасних технологій у практику вищої школи. Готуючись до науково-педагогічної діяльності, магістранти освіти на заняттях із курсу «Сучасні освітні технології» виконують персональні дослідницькі проекти, які здійснюються за логікою наукового дослідження і мають структуру, наближену до справжнього наукового дослідження: чітко визначені цілі, актуальність предмета дослідження, висунення гіпотез, застосування відповідних методів дослідження, обробка і систематизація одержаних результатів.

Вибір теми проектів може формуватися навчальним планом із дисципліни або висуватися викладачем з урахуванням навчальної ситуації з дисципліни і професійних інтересів, інтересів і здібностей магістрантів або тематика проектів може бути запропонованою самими магістрантами з урахуванням власних інтересів.

Привабливість проектної технології полягає в тому, що вона стимулює інтерес магістрантів до вирішення актуальної проблеми, а також вони набувають певних навчальних навичок і відбувається розвиток у магістрантів інтелектуальних умінь, цілеспрямованості, наполегливості, працьовитості у процесі проектної діяльності.

Наприклад, під час виконання персонального дослідницького проекту магістранти та викладач реалізують проектну технологію навчання в декілька етапів.

Дослідники мають різноманітні бачення щодо етапності роботи над проектом. Ми дотримувались таких етапів під час реалізації проектної технології навчання: розроблення проектного завдання, реалізація проекту, оформлення результатів, презентація і захист проекту, рефлексія.

Викладач разом із магістрантом починає роботу з того, що розглядає завдання проекту – ставиться мета, завдання і проблема, яку необхідно вирішити магістранту. Проект може стосуватися різ-

них аспектів педагогічних технологій у вищих навчальних закладах, а саме: мети і завдань, форм і методів роботи зі студентами, змісту вищої освіти, засобів педагогічної взаємодії, організації навчального процесу, викладача і студента у взаємодії; результату діяльності тощо.

На етапі реалізації дослідницького проекту магістранти самостійно вивчають суть питання, аналізують теоретичні положення та емпіричні факти, наукові джерела та визначають способи збору та аналізу інформації, винаходять шляхи розв'язання проблеми та розробляють гіпотезу дослідження, визначають можливі методи дослідження, формують висновки.

Результатом етапу оформлення є подання дослідження, вимоги до якого аналогічні вимогам до оформлення наукових робіт, зокрема курсових і дипломних робіт, але обсягом до 10 сторінок.

Етап презентації та захисту проекту проходить на занятті у формі захисту проекту з вимогою підготовки презентаційних матеріалів, які дають змогу наочно продемонструвати аудиторії основні результати та хід роботи над проектом.

Останній етап – рефлексія, здійснюється в процесі колективного обговорення, вимагає від магістрантів володіння навичками дискусії, публічного спілкування, толерантності, уміння аргументовано відстоювати власну думку або самооцінювання, що, у свою чергу веде до пошуку шляхів подальшого вдосконалення дослідницької культури.

При цьому змінюється роль викладача: він виконує роль керівника проекту та колеги. Тобто основний акцент робиться на організації активних видів навчальної діяльності і викладач виступає у ролі педагога-менеджера і режисера навчання, а навчальна інформація використовується як засіб організації навчальної діяльності, а не як мета навчання. За таких умов магістрант виступає як суб'єкт діяльності поруч із викладачем, а розвиток його індивідуальності виступає як одна з головних освітніх цілей.

Впровадження проектної технології навчання в навчально-пізнавальний процес закладів вищої освіти зумовлений підготовкою майбутніх викла-

дачів до застосування проектної технології навчання, визначенням мети й завдань технології, використанням різних типів проектів, дотриманням алгоритму дій викладача та студентів щодо реалізації проектної технології навчання, наданням своєчасної допомоги студентам під час роботи над проектом, визначенням критеріїв оцінювання результатів тощо.

На нашу думку, у процесі підготовки майбутніх викладачів доцільно знайомити їх із методикою впровадження технології проектного навчання, іншими педагогічними технологіями, а фахові дисципліни мають бути засобом постійної передачі магістрантам професійно спрямованої інформації, оновлення та збагачення знань і умінь зі спеціальності, підвищувати рівень освіченості, ерудиції майбутніх викладачів, адже робота на професійному рівні потребує постійного вдосконалення майстерності, поповнення професійних знань, розширення професійного кругозору.

Висновки. Отже, проектна технологія навчання в підготовці магістрів освіти є однією з інноваційних педагогічних технологій, що забезпечує систему діючих зворотних зв'язків і сприяє розвитку особистості та самореалізації не тільки магістрантів, але й викладачів, які опосередковано беруть участь у розробленні проекту. Майбутні фахівці отримують можливості набуття знань, умінь, навичок, життєвого досвіду, які трансформуються в компетенції. Проектна технологія вимагає від магістрантів застосовувати нові знання, спираючись на засвоєні раніше знання; виробляє вміння діяти і приймати рішення самостійно чи в складі команди та розв'язувати професійні завдання, шукати, компонувати і застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел, використовуючи сучасні технології для виконання конкретних завдань; розвиває критичне мислення і прагнення до творчості та саморозвитку; формує бажання і здатність самостійно вчитися.

Застосування проектної технології навчання сприяє розширенню меж творчої, дослідницької діяльності майбутніх викладачів, усвідомленню можливості ефективного застосування проектної технології у вищій школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Винева А. В. Педагогические технологии: вопросы теории и практики внедрения: справочник для студентов / Под. ред. И. А. Стеценко. Ростов-н/Д: «Феникс», 2014. 253 с.
2. Кравченко Г. Ю. Проектный подход у системі підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів. Модернізація післядипломної педагогічної освіти. *Імідж сучасного педагога*. Полтава: ТОВ «АСМП», 2012. № 10 (129). С. 13–16.
3. Мойсеюк Н. С. Проектна технологія. Педагогіка: навч. посібник. 5-е вид., доп. і переробл. Київ, 2009. 656 с.

REFERENCES

1. Vinevskaya A. V. Pedagogicheskie tehnologii: voprosy teorii i praktiki vnedreniia: Spravochnik dlia studentov / pod. red. I. A. Stetsenko [Pedagogical technologies: issues of the theory and practice of implementation: reference book for students / redacted by I. A. Stetsenko]. Rostov-on-Don, Fenix Publ., 2014, 253 p. [in Russian].
2. Kravchenko H. Yu. Proektnyi pidkhid u systemi pidvyschennia kvalifikatsii kerivnykiv navchalnykh zakladiv. Modernizatsiia pislidyploinoi pedahohichnoi osvity. *Imidzh suchasnoho pedahoha* [Project approach in the system of training of heads of educational institutions. Modernization of postgraduate pedagogical education. *The image of a modern teacher*]. Poltava, AСMP Publ., 2012. Nr 10 (129). pp. 13–16 [in Ukrainian].
3. Moiseyuk N. E. Proektna tehnolohiia. Pedahohika: navch. posib. 5-e vyd. [Project technology. Pedagogy: study guide, the 5th edition]. Kyiv, 2009. 656 p [in Ukrainian].